

בבא בתרא קסה

עניין: רוב בגזל ומיעוט בעריות והכל בלשון הרע

רמב"ם פכ"ב מאיסורי ביאה

מה שישמע מן הרב: יח אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות. אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות: יח ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן. ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן פרוצין בעריות וביאות אסורות. [ועוד] אמרו חכמים רוב בגזל ומיעוט בעריות והכל באבק בלשון הרע: ב לפיכך

פרישה אבן העזר סי' כה

כה (א) ועוד אמרו רובן בגזל ומיעוט בעריות והכל באבק בלשון הרע. וקמחן "עגל ר"ל מיעוט "עריות ורוב "גזל והכל "לשון הרע ועין דרישה: (ב) ומיעוט בעריות. והא דקאמר הרמב"ם מחלה אין לך דבר שקשה לרוב בני אדם לפרוש ממנו יותר מעריות וכו' (הא גזל ולשון הרע יותר להטות בני אדם אחריהם. כמות פסי) ולונו לומר צפוניים כשמורגלים המה בעריות אז קשה להם לפרוש יותר משאם היו מורגלים לחטוא צעירה אחרת וכן משמע מדברי הרמב"ם בסוף הא"כ (פכ"ב הל' יח יט) שכחב ח"ל קשה לרוב העם לפרוש ממנו שהרי אמרו (ספרי פ' דעלותך, יומא עה.) בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות וצביה שנאמר (מגדל יא י) צביה למשפחותיו על עסקי משפחות ואמרו חכמים רובן בגזל וכו' ע"ש ועי"ל מ"ש במחלה אין לך דבר שקשה לרוב בני אדם וכו' כלומר שמצוה זו קשה עליהם שיש להם צער גדול לקיים אותה ולכבוש היצר שמחלוא תמיד לעצור מצוה זאת וכמ"ס הרמב"ם צהדיא בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות שנאמר וכו' מיהו אע"פ שהוא קשה מכל מקום רובם של ישראל נזהרו מלעצור ומיעוטן הן שלא כעשו ירם ונשלים ועוררים: (ג) הזהירו בי מפני בתי. ר"ל הזהירו צי להיות עמי

מהר"ל חידושי אגדות

רוב בגזל וכו'. פי' כי (שם קס"ה ע"א). א"ר יהודה העריות הוא מעשה אמר רב רובן בגזל ומיעוטן גנאי וחרפה לאדם בעריות והכל וכו' באבק ולפיכך המעט נכללים בעריות שכ"כ הוא מעשה מגונה עד שנבדלים ממנו (ומעוטן) [ורובן] בגזל שאין מגונה כ"כ כמו הערוה והכל בלשון הרע שאדברא מחשב כי זהו כבודו כאשר מספר דבר רע שהוא בחבירו ובו אין נמצא אותו דבר הרע והוא מתכבד בקלון חבירו ולפיכך בזה נכשלים הכל. ואלו שלשה דברים זכר כנגד שלשה חלקי האדם כי יש באדם [חומר הגוף] ומצד הזה מתחדש העריות שהיא העבירה חמרית כמו שהתבאר בכמה מקומות והוא מעשה בהמה בלבד והגזל שבא בכח נפשו ונוטל ממנו כי כל גזל הוא מן כח הנפש ולשון הרע לנפש המדברת שהוא שכל. ועל כי העריות הם לגוף החמרי וגם מעשה מתועב ומגונה לכן מעוטן הוא בעריות ורובן בגזל מפני כי אצל האדם אינו מעשה מתועב כמו הערוה שהוא מעשה גדול שיקח את של אחר לכך מעוטן בעריות אבל אבק לשון הרע שאינו נחשב מעשה כלל כי הוא דבור והוא אבק לשון הרע לכך הכל בחטא הזה. סליק סליק

פתח עינים לחיד"א

רוב בגזל ומיעוט בעריות והכל בלשון הרע בלה"ר סי' אלא באבק לשון הרע. מ"ש ומיעוט בעריות הכונה הוא שפורשים הרוב מיראת ה'. אבל אה"ג דהרוב מתאונים וקשים לפרוש אבל הרוב כופים יצרן וזהו כונת הרמב"ם והטור בא"ה סי' כ"ה ול"ק מה שהקשה בהגהות הרב תוספת יום טוב לטור א"ה וגרסו בסוף שיטת הרשב"א לכתובות בדפוס מיץ חדש. ה' ברחמי יחדש כנשר נעורינו לאורך ימים ושנות חיים:

עיון יעקב

במהרש"א: רובן בגזל. עיין פירוש רשב"ם ועוד יש לפרש רובן בגזל בעון גזל נדון העולם אחר רובו וכדכתיב (בראשית ו) כי מלאה הארץ חמס ומיעוטן בעריות שהרי אמרינן זמרי זינה ונפלו כמה רבבות מישראל וכה"ג אמרינן בסנהדרין (מד.) גבי פנחס בא וחבטן לפני המקום על אלו יפלו והכל באבק לשון הרע שאינם נעשים אא"כ כולם נכשלים בזה:

עוללותאפרים מאמר רא

מבואר ע"ד שארז"ל רוב העולם ר"א רוב העולם נכשל בגזל ומיעוטן בעריות נכשל בגזל כו' והכל בלשון הרע ר"ל שלהם עג"ל עריות גזל לשון. ובמעשה של העגל נח' ויקומו לנחק ודרשו רז"ל ממשמעות לשון נחחק ג"ע וש"ד וע"ג. ונראה שלכך רמזם במלת נחחק ולא פרשם צהדיא לפי שלא היה שם ג"ע וש"ד ממש אלא שאר עבירות שנמשלו לג"ע וש"ד ורוב העולם נכשלים בהם מלד היוחס קלות צענייהם ונראה כנחוק צענייהם.